ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 11ης Νοεμβρίου 2004 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-186/02 P και C-188/02 P,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, ασκηθείσες αντιστοίχως στις 15 και 16 Μαΐου 2002,

Ramondín SA, με έδρα το Logroño (Ισπανία),

και

Ramondín Cápsulas SA, με έδρα τη Laguardia (Ισπανία),

εκπροσωπούμενες από τον J. Lazcano-Iturburu Ayestaran, abogado,

αναιρεσείουσες στην υπόθεση C-186/02 P,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

Territorio Histórico de Álava — Diputación Foral de Álava, εκπροσωπούμενο από τους A. Creus Carreras, B. Uriarte Valiente και M. Bravo-Ferrer Delgado, abogados,

αναιρεσείον στην υπόθεση C-188/02 P,

όπου οι έτεροι διάδικοι είναι:

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους F. Santaolalla Gadea και J. L. Buendía Sierra, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

υποστηριζόμενη από την

Comunidad Autónoma de La Rioja, εκπροσωπούμενη από τον J. M. Criado Gámez, abogado,

παρεμβαίνουσα στις κατ' αναίρεση διαδικασίες,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή) και N. Colneric, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: M. Múgica Arzamendi, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και, στην υπόθεση C-188/02 P, κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Μαρτίου 2004,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 6ης Μαΐου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με τις αιτήσεις αναιρέσεως, η Ramondín SA και Ramondín Cápsulas SA καθώς και το Territorio Histórico de Álava — Diputación Foral de Álava (στο εξής: Territorio Histórico de Álava) ζητούν την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 6ης Μαρτίου 2002, T-92/00 και T-103/00, Diputación Foral de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-1385, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία αυτό ακύρωσε εν μέρει την απόφαση 2000/795/ΕΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Ισπανία στις Ramondín SA και Ramondín Cápsulas SA (ΕΕ 2000, L 318, σ. 36, στο εξής: προσβληθείσα απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

2 Σύμφωνα με τον ισπανικό πίνακα ενισχύσεων υπέρ των περιφερειών, τον οποίο πρότεινε η Επιτροπή (ΕΕ 1996, C 25, σ. 3), το ισχύον για την ισπανική Χώρα των Βάσκων (στο εξής: Χώρα των Βάσκων) ανώτατο όριο των ενισχύσεων είναι 25 % σε καθαρό ισοδύναμο επιδοτήσεως (ΚΙΕ).

3 Το ισχύον φορολογικό πλαίσιο στη Χώρα των Βάσκων εμπίπτει στο καθεστώς οικονομικής συνεννοήσεως που εφαρμόστηκε με τον ισπανικό νόμο 12/1981, της 13ης Μαΐου 1981, ο οποίος τροποποιήθηκε μεταγενέστερα με τον νόμο 38/1997, της 4ης Αυγούστου 1997.

4 Δυνάμει της νομοθεσίας αυτής, η Diputación Foral de Álava μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να ρυθμίσει το φορολογικό καθεστώς που έχει εφαρμογή στο έδαφός της.

5 Επί της βάσεως αυτής, η Diputación Foral de Álava θέσπισε διάφορα μέτρα φορολογικών ενισχύσεων υπό μορφή, μεταξύ άλλων, εκπτώσεως φόρου ύψους 45 % επί του ποσού της επενδύσεως (στο εξής: έκπτωση φόρου 45 %) και μειώσεως της φορολογικής βάσεως του φόρου επί των εταιριών.

Η έκπτωση φόρου 45 %

6 Η έκτη συμπληρωματική διάταξη του Norma Foral 22/1994, της 20ής Δεκεμβρίου 1994, περί εκτελέσεως του προϋπολογισμού του Territorio Histórico de Álava για το

έτος 1995 (*Boletín Oficial del Territorio Histórico de Álava*, αριθ. 5, της 13ης Ιανουαρίου 1995), προβλέπει τα εξής:

«Οι πραγματοποιούμενες μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου και 31ης Δεκεμβρίου 1995 νέες επενδύσεις σε ενσώματα πάγια στοιχεία του ενεργητικού, που υπερβαίνουν τις 2,5 δισεκατομμύρια ισπανικές πεσέτες (ESP), κατόπιν εγκρίσεως της Diputación Foral de Álava, τυγχάνουν εκπτώσεως φόρου ύψους 45 % επί του ποσού της επενδύσεως που καθορίζει η Diputación Foral de Álava, η οποία ισχύει επί του τελικού ποσού του καταβλητέου φόρου.

Η μη χορηγούμενη έκπτωση λόγω ανεπάρκειας του φόρου θα μπορεί να υπολογισθεί κατά τα εννέα έτη που ακολουθούν το έτος κατά το οποίο δόθηκε η έγκριση της Diputación Foral de Álava.

Η έγκριση αυτή της Diputación Foral de Álava καθορίζει τους εκάστοτε ισχύοντες περιορισμούς και προθεσμίες.

Τα παρεχόμενα δυνάμει της παρούσας διατάξεως πλεονεκτήματα είναι ασυμβίβαστα με κάθε άλλο φορολογικό πλεονέκτημα το οποίο παρέχεται λόγω των ιδίων επενδύσεων.

Η Diputación Foral de Álava αποφασίζει, επίσης, σχετικά με τη διάρκεια της επενδυτικής διεργασίας η οποία ενδέχεται να περιλαμβάνει επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την προπαρασκευαστική φάση του σχεδίου το οποίο αφορούν οι επενδύσεις.»

7 Η ισχύς της διατάξεως αυτής παρατάθηκε για τα έτη 1996 και 1997, και στη συνέχεια η έκπτωση φόρου 45 % διατηρήθηκε, υπό τροποποιημένη μορφή, για τα έτη 1998 και 1999, βάσει μεταγενέστερων Normas Forales.

Η μείωση της φορολογικής βάσεως του φόρου επί των εταιριών

8 Το άρθρο 26 του Norma Foral 24/1996, της 5ης Ιουλίου 1996 (*Boletín Oficial del Territorio Histórico de Álava*, αριθ. 90, της 9ης Αυγούστου 1996), ορίζει τα εξής:

«1. Οι επιχειρήσεις που αρχίζουν τη δραστηριότητά τους τυγχάνουν μειώσεως κατά 99, 75, 50 και 25 %, αντιστοίχως, της θετικής φορολογικής βάσεως που αντιστοιχεί στο αποτέλεσμα χρήσεώς τους, πριν από την αντιστάθμιση με αρνητικές φορολογικές βάσεις των προηγουμένων φορολογικών ετών, κατά τα τέσσερα συνεχή φορολογικά έτη, από το πρώτο έτος κατά το οποίο, εντός των τεσσάρων ετών από την έναρξη της δραστηριότητάς τους, εμφανίζουν θετικές φορολογικές βάσεις.

[...]

2. Για να τύχουν της παρούσας μειώσεως, οι φορολογούμενοι πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

a) να αρχίζουν τη δραστηριότητά τους με διατιθέμενο κεφάλαιο τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ESP·

[...]

d) να μην έχουν ασκήσει κατά το παρελθόν τη νέα δραστηριότητα, άμεσα ή έμμεσα, με άλλη επωνυμία·

e) να ασκούν νέα δραστηριότητα εντός χώρου ή εγκαταστάσεως όπου ουδεμία άλλη δραστηριότητα ασκείται από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα·

f) να πραγματοποιήσουν επενδύσεις σε ενσώματα πάγια στοιχεία του ενεργητικού κατά τα δύο πρώτα έτη δραστηριότητας για ποσό τουλάχιστον 80 εκατομμυρίων ESP, με την επισήμανση ότι όλες οι επενδύσεις πρέπει να πραγματοποιούνται για αγαθά προοριζόμενα για τη σχετική δραστηριότητα, εξαιρέσει εκείνων που εκμισθώνονται ή παραχωρούνται σε τρίτους για δική τους χρήση. Προς τον σκοπό αυτό, θεωρούνται επίσης ως επενδύσεις σε ενσώματα πάγια στοιχεία του ενεργητικού τα αγαθά που αποκτώνται με χρηματοδοτική μίσθωση, εφόσον ο αποκτών τα αγαθά αυτά διατηρεί το δικαίωμα μελλοντικής αγοράς τους·

g) να δημιουργήσουν τουλάχιστον δέκα θέσεις εργασίας εντός έξι μηνών από της ενάρξεως της δραστηριότητάς τους και να διατηρήσουν στο ύψος αυτό τον ετήσιο μέσο αριθμό προσωπικού από τη στιγμή αυτή και μέχρι το οικονομικό έτος κατά το οποίο εκπνέει το δικαίωμα εφαρμογής της μειώσεως της φορολογικής βάσεως·

[...]

i) να διαθέτουν επιχειρηματικό σχέδιο για πενταετή τουλάχιστον περίοδο.

[...]

4. Το αναφερόμενο ανωτέρω στην παράγραφο 2, στοιχείο f, ελάχιστο ποσό επενδύσεων καθώς και ο αναφερόμενος στην παράγραφο 2, στοιχείο g, αριθμός θέσεων εργασίας δεν είναι συμβατά με κάθε άλλο φορολογικό πλεονέκτημα που παρέχεται για αυτές τις επενδύσεις ή αυτή τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

5. Η αίτηση για τη χορήγηση της μειώσεως που προβλέπεται στην παρούσα διάταξη υποβάλλεται στη φορολογική διοίκηση, η οποία, αφού ελέγξει αν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις, κοινοποιεί στην αιτούσα εταιρία προσωρινή άδεια, η οποία πρέπει να τύχει της εγκρίσεως της Diputación Foral de Álava.

[...]»

Ιστορικό της διαφοράς

9 Η Ramondín SA είναι εταιρία ισπανικού δικαίου ειδικευμένη στην κατασκευή καψυλλίων για την κάλυψη των πωμάτων φιαλών οίνου, αφρώδους οίνου και άλλων οινοπνευματωδών ποτών υψηλής ποιότητας. Από το 1971 ήταν εγκατεστημένη στο Logroño, στο έδαφος της Comunidad Autónoma de La Rioja (αυτόνομης περιφέρειας La Rioja).

10 Το 1997, η Ramondín SA αποφάσισε να μεταφέρει τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις της από το Logroño στη Laguardia, η οποία ευρίσκεται στην ιστορική περιοχή της

Álava, στη Χώρα των Βάσκων. Προς τον σκοπό αυτό, η Ramondín SA ίδρυσε, στις 15 Δεκεμβρίου 1997, τη νέα εταιρία Ramondín Cápsulas SA, της οποίας κατέχει το 99,8 % του κεφαλαίου. Προβλέπεται ότι η Ramondín Cápsulas SA θα αναλάβει όλες τις δραστηριότητες της Ramondín SA.

11 Δυνάμει της αποφάσεως 738/1997, της 21ης Οκτωβρίου 1997, της Diputación Foral de Álava, η Ramondín SA έτυχε της εκπτώσεως φόρου 45 % που προβλέπει η έκτη συμπληρωματική διάταξη του Norma Foral 22/1994. Η Ramondín Cápsulas SA, ως νεοσυσταθείσα εταιρία, έτυχε επίσης της μειώσεως της φορολογικής βάσεως του φόρου επί των εταιριών που προβλέπει το άρθρο 26 του Norma Foral 22/1996.

12 Με έγγραφο της 2ας Οκτωβρίου 1997, ο πρόεδρος της Comunidad Autónoma de La Rioja απηύθηνε στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταγγελία σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί στη Ramondín SA επ' ευκαιρία της μεταφοράς των δραστηριοτήτων της στη Χώρα των Βάσκων.

13 Με έγγραφο της 30ής Απριλίου 1999 (ΕΕ C 194, σ. 18), η Επιτροπή πληροφόρησε τις ισπανικές αρχές σχετικά με την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ) όσον αφορά τις φορολογικές ενισχύσεις που χορήγησαν οι βασκικές αρχές στη Ramondín SA και στη Ramondín Cápsulas SA.

14 Με την περάτωση της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβληθείσα απόφαση.

15 Στο άρθρο 2, στοιχείο α΄, της αποφάσεως αυτής, η μείωση της φορολογικής βάσεως του φόρου επί των εταιριών που χορηγήθηκε στη Ramondín Cápsulas SA χαρακτηρίζεται κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά. Στο άρθρο 2, στοιχείο β΄, της ίδιας αποφάσεως, η έκπτωση φόρου 45 % που χορηγήθηκε στη Ramondín SA χαρακτηρίζεται επίσης κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά ως προς το τμήμα το οποίο, κατ' εφαρμογήν των κανόνων σωρεύσεως των ενισχύσεων, υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 25 % ΚΙΕ των ενισχύσεων υπέρ της περιφέρειας της Χώρας των Βάσκων.

16 Με το άρθρο 3 της προσβληθείσας αποφάσεως, η Επιτροπή κάλεσε το Βασίλειο της Ισπανίας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προς αφαίρεση των ωφελημάτων που προέκυπταν για τους αποδέκτες από τις επίμαχες ενισχύσεις και, ενδεχομένως, προς ανάκτηση των ενισχύσεων αυτών.

Οι προσφυγές ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

17 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στην Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 19 και 26 Απριλίου 2000, αντιστοίχως, το Territorio Histórico de Álava (υπόθεση T-92/00) καθώς και η Ramondín SA και Ramondín Cápsulas SA (στο εξής, από κοινού: Ramondín) (υπόθεση T-103/00) άσκησαν προσφυγές κατά της Επιτροπής.

18 Αυτοί οι προσφεύγοντες ζήτησαν την ακύρωση της προσβληθείσας αποφάσεως στο μέτρο που κηρύττει ασυμβίβαστα με την κοινή αγορά τα επίδικα φορολογικά μέτρα που προβλέπουν οι Normas Forales 22/1994 και 24/1996 και καλεί το Βασίλειο της Ισπανίας να ανακτήσει το ποσό των ενισχύσεων που αντιστοιχούν στα μέτρα αυτά.

19 Με διάταξη της 5ης Ιουνίου 2001, οι δύο υποθέσεις συνενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και έκδοση ενιαίας αποφάσεως.

20 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο:

— απέρριψε τις προσφυγές,

— καταδίκασε τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Οι αιτήσεις αναιρέσεως

21 Με διατάξεις της 6ης Μαρτίου 2003 εκδοθείσες σε καθεμιά από τις δύο υποθέσεις C-186/02 P και C-188/02 P, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου:

— επέτρεψε στην Comunidad Autónoma de La Rioja να παρέμβει προς υποστήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής·

— απέρριψε τις αιτήσεις παρεμβάσεως της Κυβερνήσεως της Περιφέρειας της Ναβάρρας (Gobierno Foral de Navarra) προς υποστήριξη των αιτημάτων των αναιρεσειόντων.

22 Η Ramondín ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

— να ακυρώσει την προσβληθείσα απόφαση στο μέτρο που αυτή κηρύττει ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά τις φορολογικές ενισχύσεις που προβλέπουν οι Normas Forales 22/1994 και 24/1996 και καλεί το Βασίλειο της Ισπανίας να τις ανακτήσει·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

23 Το Territorio Histórico de Álava ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

— αποφαινόμενο επί της διαφοράς, να ακυρώσει την προσβληθείσα απόφαση καθόσον αφορά την έκπτωση φόρου 45% και τη μείωση της φορολογικής βάσεως του φόρου επί των εταιριών·

— επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου καθώς και στα έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας.

24 Αφού παραιτήθηκε, κατά την προφορική διαδικασία, από την ένσταση απαραδέκτου της αναιρέσεως που άσκησε το Territorio Histórico de Álava, η Επιτροπή, σε καθεμιά από τις δύο υποθέσεις C-186/02 P και C-188/02 P, ζητεί τελικά από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως,

— να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

25 Η Comunidad Autónoma de La Rioja, προς υποστήριξη της Επιτροπής, στις δύο υποθέσεις C-186/02 P και C-188/02 P ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως,

— να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα.

Οι λόγοι αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως

26 Με το εισαγωγικό της δικόγραφο, η Ramondín προέβαλε τέσσερις λόγους αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, που αντλούνται από:

— την έλλειψη νομιμοποιήσεως της Comunidad Autónoma de La Rioja να υποβάλει καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής·

— τον εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων ασυμβίβαστων με την κοινή αγορά·

— την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο καθόσον αυτό δεν αναγνώρισε την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας εκ μέρους της Επιτροπής·

— την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο καθόσον δεν αναγνώρισε την ύπαρξη παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

27 Με υπόμνημα που κατέθεσε στις 18 Φεβρουαρίου 2004, η Ramondín πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι εμμένει στον λόγο αναιρέσεως που αντλεί από την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας καθώς και στον λόγο που αντλεί από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού και παραιτείται από τους λοιπούς λόγους.

28 Με το εισαγωγικό του δικόγραφο, το Territorio Histórico de Álava προέβαλε έξι λόγους αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, τους οποίους αντλεί από:

— τον εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων ασυμβίβαστων με την κοινή αγορά·

— την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού·

— την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο καθόσον αυτό έκρινε ότι τα επίδικα μέτρα δεν συνιστούσαν υφιστάμενες ενισχύσεις·

— την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού·

— την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο καθόσον αυτό δεν αναγνώρισε την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας εκ μέρους της Επιτροπής·

— την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού.

29 Με υπόμνημα που κατέθεσε στις 20 Φεβρουαρίου 2004, το Territorio Histórico de Álava πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι:

— εμμένει εν μέρει στον πρώτο και δεύτερο λόγο που αντλεί, αντιστοίχως, από τον εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων ασυμβίβαστων με την κοινή αγορά και την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού·

— εμμένει στον πέμπτο και έκτο λόγο αναιρέσεως που αντλεί, αντιστοίχως, από την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας και την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού·

— παραιτείται από τους λοιπούς λόγους.

Επί των αιτήσεων αναιρέσεως

30 Δεδομένου ότι οι διάδικοι και η γενική εισαγγελέας αγόρευσαν επί του σημείου αυτού, επιβάλλεται η συνένωση, λόγω συναφείας, των υπό κρίση υποθέσεων προς έκδοση ενιαίας αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Επί των λόγων που αντλούνται, αφενός, από την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο καθόσον αυτό δεν αναγνώρισε την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας και, αφετέρου, από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

31 Η Ramondín προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, στις σκέψεις 82 έως 88 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, απέρριψε τον λόγο που αυτή αντλεί από το ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας. Η Επιτροπή χρησιμοποίησε τη διαδικασία των κρατικών ενισχύσεων, τομέας στον οποίο διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα και ευρείες εξουσίες, για να πραγματοποιήσει τη φορολογική εναρμόνιση. Όμως, μια τέτοια εναρμόνιση εμπίπτει στην πραγματικότητα στη διαδικασία των άρθρων 101 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 96 ΕΚ) και 102 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 97 ΕΚ), που παρέχει αρμοδιότητα στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

32 Η Επιτροπή είχε αρχίσει από τις μικρές κοινότητες ή μικρά κράτη μέλη των οποίων η ικανότητα αποφάσεως και δράσεως ήταν περιορισμένη. Ενήργησε έτσι λόγω των δυσχερειών που αντιμετώπιζε στον τομέα της φορολογικής εναρμονίσεως, αφού τα ισχυρά κράτη μέλη αρνούνται να στερηθούν αρμοδιότητες.

33 Κατά την Ramondín, αφού το μόνο απτό αντικειμενικό στοιχείο στην παρούσα υπόθεση είναι η έλλειψη καταγγελίας ενός ανταγωνιστή, έπρεπε να υποτεθεί ότι οι επιδιωκόμενοι σκοποί ήσαν άλλοι από τους προβληθέντες. Επομένως, η κινηθείσα διαδικασία ήταν εξαρχής πλημμελής.

34 Το Territorio Histórico de Álava θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο έπρεπε να δεχθεί την ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας. Διερωτάται ως προς τους λόγους που οδήγησαν την Επιτροπή να κινήσει διάφορες διαδικασίες κατά των Normas Forales της Χώρας των Βάσκων. Διερωτάται επίσης ως προς τον λόγο για τον οποίο σειρά φορολογικών μέτρων αποκλείστηκαν από τον πίνακα που κατάρτισε η αποκαλούμενη «ομάδα Primarolo», επιφορτισμένη στους κόλπους του Συμβουλίου να διακριβώσει τα φορολογικά μέτρα που πρέπει να εξαλειφθούν για τη φορολογική εναρμόνιση, για να προσβληθούν στη συνέχεια μέσω διαδικασιών στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

35 Κατ' αυτό, οι αντιρρήσεις αρκετών κρατών μελών καθιστούν αδύνατη κάθε συμφωνία στους κόλπους του Συμβουλίου ως προς τη φορολογική εναρμόνιση. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή επέλεξε τη γρηγορότερη και απλούστερη οδό, δηλαδή τη διαδικασία των κρατικών ενισχύσεων.

36 Το Territorio Histórico de Álava προσάπτει επίσης στο Πρωτοδικείο έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τον λόγο που άντλησε από την κατάχρηση εξουσίας. Το Πρωτοδικείο έδωσε μια αρκετά επιφανειακή απάντηση, παραλείποντας να συζητήσει τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή κίνησε αρκετές διαδικασίες κατά των Normas Forales της Χώρας των Βάσκων και παραλείποντας να αναζητήσει τον λόγο για τον οποίο η προαναφερθείσα σειρά φορολογικών μέτρων παραλείφθηκε από τον πίνακα που επεξεργάστηκε η ομάδα Primarolo για να προσβληθούν μέσω διαδικασιών στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

37 Η Επιτροπή, απαντώντας στην επιχειρηματολογία της Ramondín, θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο ορθώς παρατήρησε, στις σκέψεις 82 έως 87 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι οι προϋποθέσεις που απαιτεί η κοινοτική νομολογία προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη καταχρήσεως εξουσίας δεν συνέτρεχαν. Στην προκειμένη περίπτωση, η κατηγορία περί καταχρήσεως εξουσίας στηρίχθηκε στην εκ μέρους της Ramondín υποκειμενικής εκτιμήσεως της συμπεριφοράς της Επιτροπής. Η

εκτίμηση αυτή δεν στηρίζεται σε κανένα αντικειμενικό στοιχείο. Επομένως, στηρίζεται όχι σε ουσιώδεις ενδείξεις, όπως απαιτεί η νομολογία, αλλά σε καθαρά υποκειμενικούς ισχυρισμούς σχετικούς με τις φερόμενες προθέσεις της Επιτροπής.

38 Στην πραγματικότητα, στο πλαίσιο του λόγου αυτού, η Ramondín αρκείται στην επανάληψη της δικής της εξαιρετικά περιοριστικής ερμηνείας της έννοιας της ενισχύσεως και του στοιχείου της επιλεκτικότητας. Η φερόμενη κατάχρηση εξουσίας δεν συνίσταται παρά μόνο στην ερμηνεία της έννοιας της ενισχύσεως, διαφορετική εκείνης που προβάλλει η Ramondín.

39 Απαντώντας στην επιχειρηματολογία του Territorio Histórico de Álava, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος που αντλείται από την κατάχρηση εξουσίας δεν προβλήθηκε από το αναιρεσείον ενώπιον του Πρωτοδικείου. Επομένως, ο λόγος αυτός είναι προφανώς απαράδεκτος. Εν πάση περιπτώσει, είναι αβάσιμος, με βάση το ίδιο σκεπτικό που αντιτάχθηκε στη Ramondín. Τέλος, το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε επαρκώς την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προς απόρριψη του προβληθέντος λόγου.

40 Η Comunidad Autónoma de La Rioja υποστηρίζει ότι το Territorio Histórico de Álava δεν νομιμοποιείται να προβάλει τον λόγο που αντλείται από την κατάχρηση εξουσίας, δεδομένου ότι ο λόγος αυτός δεν προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου.

41 Εν πάση περιπτώσει, θεωρεί ότι η Ramondín και το Territorio Histórico de Álava δεν προσκομίζουν καμιά αντικειμενική, ουσιώδη και συγκλίνουσα ένδειξη επιτρέπουσα να συναχθεί ότι ο σκοπός που επεδίωκε η Επιτροπή με την έκδοση της προσβληθείσας αποφάσεως συνίστατο στην πραγματοποίηση της φορολογικής εναρμονίσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

42 Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής και της Comunidad Autónoma de La Rioja, το Territorio Histórico de Álava προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου, με το εισαγωγικό δικόγραφο, στα σημεία 71 και επόμενα αυτού, λόγο αντλούμενο από το ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.

43 Ο λόγος αυτός εξετάστηκε όσον αφορά τη Ramondín και το Territorio Histórico de Álava στις σκέψεις 82 έως 88 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

44 Το Πρωτοδικείο υπέμνησε ακριβώς ότι μια πράξη θεωρείται ως εκδοθείσα κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον όταν, βάσει αντικειμενικών, ουσιωδών και συγκλινουσών ενδείξεων, αποσκοπεί στην επίτευξη σκοπών ξένων προς αυτούς που επικαλείται (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2001, C-110/97, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-8763, σκέψη 137 και την παρατιθέμενη νομολογία).

45 Στις σκέψεις 85 έως 87, ανέλυσε και εκτίμησε τους ισχυρισμούς καθώς και τα επιχειρήματα των προσφευγόντων. Έκρινε ότι οι προσφεύγοντες δεν προέβαλαν καμιά αντικειμενική ένδειξη επιτρέπουσα να συναχθεί ότι ο πραγματικός σκοπός τον οποίο επεδίωκε η Επιτροπή με την έκδοση της προσβληθείσας αποφάσεως ήταν η επίτευξη φορολογικής εναρμονίσεως.

46 Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Πρωτοδικείο προέβη σε εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που δεν αποτελεί, υπό την επιφύλαξη αλλοιώσεως των προσκομισθέντων ενώπιόν του αποδεικτικών στοιχείων, νομικό ζήτημα υποκείμενο,

ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Ιουνίου 2001, C-280/99 P έως C-282/99 P, Moccia Irme κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-4717, σκέψη 78, και της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 285).

47 Οι αναιρεσείοντες περιορίζονται, με απλούς ισχυρισμούς, να αμφισβητήσουν αυτή την εκτίμηση των περιστατικών. Δεν προσκομίζουν καμιά ένδειξη ικανή να στοιχειοθετήσει το ότι το Πρωτοδικείο αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν ενώπιόν του. Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να συναγάγει από την έλλειψη καταγγελίας μιας ανταγωνίστριας επιχειρήσεως ότι οι επιδιωκόμενοι από την Επιτροπή σκοποί ήταν διαφορετικοί από εκείνους των οποίων γίνεται επίκληση. Η απλή έλλειψη καταγγελίας δεν καθιστά δυνατή μια τέτοια υπόθεση.

48 Επομένως, ο λόγος που αντλείται από την κατάχρηση εξουσίας πρέπει να απορριφθεί.

49 Όσον αφορά τον λόγο που αντλείται από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ramondín δεν τον προέβαλε με την αίτηση αναιρέσεως.

50 Αναφέροντας, με το υπόμνημά της που κατέθεσε στις 18 Φεβρουαρίου 2004, ότι εμμένει στον λόγο που αντλείται από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως σχετικά με τον λόγο που αντλήθηκε από την κατάχρηση εξουσίας, στην πραγματικότητα η Ramondín προβάλλει επομένως νέο λόγο. Ο λόγος αυτός είναι απαράδεκτος κατ' εφαρμογήν των άρθρων 42, παράγραφος 2, και 118 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

51 Όσον αφορά το Territorio Histórico de Álava, το οποίο προέβαλε λόγο αντλούμενο από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως και εμμένει σ' αυτόν με το υπόμνημά του που κατέθεσε στις 20 Φεβρουαρίου 2004, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απόφαση αυτή διαλαμβάνει:

— στη σκέψη 85, ότι, όλη η επιχειρηματολογία των προσφευγόντων στηρίζεται σε υποθέσεις σχετικά με λόγους που ενδεχομένως υποκρύπτονται στην προσβληθείσα απόφαση και ότι αυτοί οι προσφεύγοντες δεν αποδεικνύουν καν την ύπαρξη οποιασδήποτε de facto εναρμονίσεως που πραγματοποιήθηκε σε κοινοτικό επίπεδο με την προσβληθείσα απόφαση·

— στη σκέψη 86, ότι, το Territorio Histórico de Álava επικαλείται τις υποθέσεις που οδήγησαν στη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 16ης Φεβρουαρίου 2000, C-400/97 έως C-402/97, Juntas Generales de Guipúzcoa κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-1073), υποθέσεις στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή είχε αμφισβητήσει, κατά το προσφεύγον, την κανονιστική αρμοδιότητα των βασκικών αρχών στον φορολογικό τομέα θεωρώντας ότι οι Normas Forales αποτελούν κρατικές ενισχύσεις εφόσον εφαρμόζονται αποκλειστικά σε συγκεκριμένη περιοχή ενός κράτους μέλους·

— στη σκέψη 87 ότι, το τελευταίο αυτό επιχείρημα είναι απορριπτέο, εφόσον η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε, στην προσβληθείσα απόφαση, στο κριτήριο του επιλεκτικού περιφερειακού χαρακτήρα για να αποδείξει ότι τα φορολογικά πλεονεκτήματα υπέρ της Ramondín αποτελούν κρατικές ενισχύσεις εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 87 ΕΚ).

52 Η αιτιολογία αυτή φαίνεται επαρκής αν ληφθεί υπόψη η επιχειρηματολογία που προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου με το εισαγωγικό δικόγραφο και την απάντηση, επιχειρηματολογία η οποία δεν περιείχε καμιά αναφορά σε ανάκληση σειράς φορολογικών μέτρων από πίνακα τον οποίο επεξεργάστηκε ομάδα δημιουργηθείσα στους κόλπους του Συμβουλίου.

53 Ως εκ τούτου, ο λόγος που το Territorio Histórico de Álava αντλεί από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως όσον αφορά τη φερόμενη κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των λόγων αναιρέσεως που το Territorio Histórico de Álava αντλεί, αφενός, από τον εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων ασυμβίβαστων με την κοινή αγορά και, αφετέρου, από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του σημείου αυτού

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

54 Ενώπιον του Πρωτοδικείου, το Territorio Histórico de Álava υποστήριξε ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 92 της Συνθήκης θεωρώντας ως κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά την έκπτωση φόρου 45 % και τη μείωση της φορολογικής βάσεως του φόρου επί των εταιριών, επειδή οι Normas Forales 22/1994 και 24/1996 συνιστούσαν ειδικά μέτρα τα οποία ευνοούσαν «ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένες παραγωγές». Προέβαλε ότι, εν πάση περιπτώσει, ο ενδεχόμενος επιλεκτικός χαρακτήρας του μέτρου αυτού ήταν δικαιολογημένος από τη φύση και την οικονομία του φορολογικού συστήματος.

55 Το Territorio Histórico de Álava προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, στις σκέψεις 23 έως 65 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, απέρριψε την επιχειρηματολογία αυτή και υπέπεσε έτσι σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 92 της Συνθήκης.

56 Με το υπόμνημά του που κατέθεσε στις 20 Φεβρουαρίου 2004, αναφέρει ότι εμμένει σ' αυτόν τον λόγο ακυρώσεως, αλλά σε στάδιο προγενέστερο εκείνου του χαρακτηρισμού των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων. Προβάλλει ότι, κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, υποστήριξε ότι τα

μέτρα αυτά αποκλείστηκαν από τον τομέα εφαρμογής του άρθρου 92 της Συνθήκης, καθόσον, ως φορολογικά μέτρα, δικαιολογούνταν εφόσον επιδιωκόταν η επίτευξη στόχου οικονομικής πολιτικής. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι αυτό δεν απέκλειε τον χαρακτηρισμό των ενισχύσεων ως κρατικών, ασυμβίβαστων με τη Συνθήκη. Το συμπέρασμα αυτό είναι εσφαλμένο, διότι διατυπώθηκε σε απρόσφορη στιγμή της ερμηνευτικής διαδικασίας. Στην πραγματικότητα, έπρεπε να θεωρηθεί, σε στάδιο προγενέστερο του ενδεχόμενου ζητήματος του χαρακτηρισμού των κρατικών ενισχύσεων, ότι φορολογικά μέτρα τα οποία θεσπίστηκαν πριν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Ecofin της 1ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με τη φορολογική πολιτική (ΕΕ 1998, C 2, σ. 1) και την ανακοίνωση της Επιτροπής της 10ης Δεκεμβρίου 1998 σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων για τις κρατικές ενισχύσεις επί των μέτρων στον τομέα της [άμεσης] φορολογήσεως των επιχειρήσεων (ΕΕ C 384, σ. 3) αποκλείονταν του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Συγκεκριμένα, εφόσον ένα τέτοιο μέτρο εντασσόταν στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής που εφαρμόζει το οικείο κράτος μέλος, θα είχε αποκλειστεί εξαρχής από τον τομέα εφαρμογής του άρθρου 92 της Συνθήκης.

57 Με το ίδιο υπόμνημα, το Territorio Histórico de Álava προσθέτει ότι εμμένει επίσης στον λόγο αναιρέσεως που αντλεί από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως όσον αφορά το εγειρόμενο νομικό ζήτημα.

58 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, όπως διατηρήθηκε, ο λόγος αναιρέσεως που αντλείται από τον εσφαλμένο χαρακτηρισμό των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων ασυμβίβαστων με την κοινή αγορά επιβάλλει πάντοτε, παρά την τροποποίηση παρουσιάσεώς του, την εκ μέρους του Δικαστηρίου εξέταση του ζητήματος σχετικά με τον χαρακτηρισμό ως ενισχύσεων των μέτρων αυτών. Πράγματι, η ανάλυση του άρθρου 92 της Συνθήκης δεν συνεπάγεται κανένα στάδιο προγενέστερο εκείνου της συζητήσεως επί του χαρακτηρισμού της κρατικής ενισχύσεως, δεδομένου ότι η φορολογική φύση ενός μέτρου δεν είναι πάντα πρόσφορη προκειμένου να αποδειχθεί αν πρόκειται ή όχι για ενίσχυση. Εξάλλου, τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Ecofin της 1ης Δεκεμβρίου 1997 στον τομέα της φορολογικής πολιτικής και ο επισυναπτόμενος κώδικας δεοντολογίας δεν μετέβαλαν την κατανομή των αρμοδιοτήτων που καθόρισε η Συνθήκη. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, αμφισβητώντας την αρμοδιότητα της Επιτροπής, το Territorio Histórico de Álava εμμένει στην αμφισβήτηση του χαρακτηρισμού των επίδικων φορολογικών μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων.

59 Η Comunidad Autónoma de La Rioja θεωρεί ότι το Territorio Histórico de Álava εμμένει, στην πραγματικότητα, στο ότι τα επίδικα φορολογικά μέτρα δεν είναι κρατικές ενισχύσεις, μολονότι επικαλείται τώρα νέους λόγους προς στήριξη της θέσεώς του. Το Δικαστήριο, επομένως, δεν θα πρέπει να αποκλείσει την εξέταση και τον χαρακτηρισμό των μέτρων αυτών υπό το φως του άρθρου 92 της Συνθήκης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

60 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι αν επιτρεπόταν στον διάδικο να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Πρωτοδικείου, τούτο θα σήμαινε ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα επί των αιτήσεων αναιρέσεως είναι περιορισμένη, διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο από τη διαφορά που εκδίκασε το Πρωτοδικείο. Όταν έχει ασκηθεί αναίρεση, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται συνεπώς στον έλεγχο της νομικής λύσεως που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 59· της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P, Deere κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3111, σκέψη 62, και της 10ης Απριλίου 2003, C-217/01 P, Hendrickx κατά Cedefop, Συλλογή 2003, σ. I -3701, σκέψη 37).

61 Στην προκειμένη περίπτωση, το Territorio Histórico de Álava δεν υποστήριξε πρωτοδίκως ότι:

— τα επίδικα φορολογικά μέτρα εκφεύγουν, ως τέτοια, του πεδίου εφαρμογής του δικαίου των κρατικών ενισχύσεων

— το άρθρο 92 της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή στις διατάξεις του φορολογικού δικαίου παρά μόνο μετά τη δημοσίευση των συμπερασμάτων του Συμβουλίου Ecofin της 1ης Δεκεμβρίου 1997 περί της φορολογικής πολιτικής και της ανακοινώσεως της Επιτροπής της 10ης Δεκεμβρίου 1998 για την εφαρμογή των κανόνων περί των κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα που εμπίπτουν στην άμεση φορολογία των επιχειρήσεων.

62 Στην πραγματικότητα, το Territorio Histórico de Álava αναφέρθηκε στους στόχους οικονομικής πολιτικής του επίδικου φορολογικού μέτρου στο πλαίσιο της συζητήσεως για τη δικαιολόγηση του μέτρου αυτού από τη φύση και την οικονομία του φορολογικού συστήματος, δηλαδή στο στάδιο της συζητήσεως σχετικά με τον χαρακτηρισμό του εν λόγω μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως ασυμβίβαστης με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης.

63 Το Πρωτοδικείο εξέτασε την αντίστοιχη επιχειρηματολογία στη σκέψη 51 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

64 Το επιχείρημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση αναιρέσεως, ότι, κατ' ουσίαν, το επίδικο φορολογικό μέτρο θα είχε αποκλειστεί εξαρχής, σε στάδιο προγενέστερο της νομικής συλλογιστικής, από τον τομέα εφαρμογής του άρθρου 92 της Συνθήκης και, εν συνεχεία, από τον ίδιο τον έλεγχο της Επιτροπής, συνιστά επομένως λόγο προβαλλόμενο για πρώτη φορά στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως.

65 Αυτός ο νέος λόγος πρέπει να κριθεί απαράδεκτος, όπως και ο αντλούμενος από την έλλειψη αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως επί του εγερθέντος νομικού ζητήματος, δεδομένου ότι ο δεύτερος λόγος δεν μπορεί να διαχωριστεί από τον πρώτο.

66 Από το σύνολο των προεκτεθέντων στοιχείων προκύπτει ότι οι αιτήσεις αναιρέσεως πρέπει να απορριφθούν.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Κατά το άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των εξόδων.

68 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που έχει εφαρμογή στην αναιρετική διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 118 του ίδιου κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι οι αναιρεσείοντες ηττήθηκαν, πρέπει να φέρουν, εκτός από τα δικά τους έξοδα, και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή και η Comunidad Autónoma de La Rioja, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα αυτών.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) Συνεκδικάζει τις υποθέσεις C-186/02 P και C-188/02 P προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

2) Απορρίπτει τις αιτήσεις αναιρέσεως.

3) Οι αναιρεσείοντες φέρουν, εκτός των δικών τους εξόδων, τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η Comunidad Autónoma de La Rioja.

(υπογραφές)